

Voor ons allemaal!

HET HOGELAND

Verkiezingsprogramma van
CDA Het Hogeland

2026 - 2030

Inhoud

Voorwoord	3
Prioriteiten	4
1. Een sterke samenleving	5
Leefbaarheid	
Dorpshuizen	
Sport(verenigingen)	
Onderwijs	
Groenonderhoud	
Veiligheid	
Gemeente ten dienste van de inwoner	
2. Wonen voor elke generatie	8
Betaalbare woningbouw	
Flexibele woonvormen	
Erfgoed	
3. Gezond leven, samen zorgen	9
Gezondheids(zorg)	
Jeugdzorg	
Statushouders en asielopvang	
4. Economie en werkgelegenheid	11
Ondernemers en bedrijventerreinen	
Stimuleren werkgelegenheid	
Landbouw en Visserij	
Havens	
Toerisme en cultuur als economische kans	
5. Bereikbaarheid	14
Veilige wegen en goed onderhoud	
Openbaar vervoer	
6. Energie en Milieu	15
Energietransitie	
Milieu, klimaat en duurzaamheid	
7. Nij Begun	17

Voorwoord

CDA Het Hogeland staat met een hoopvolle boodschap midden in de samenleving. Wij komen op voor gewone mensen die elke dag het goede willen doen. Dagelijks bouwen wij samen met u aan een gemeente waarin het goed wonen, werken en leven is. Een gemeenschap waarin iedereen telt, waar kinderen veilig opgroeien, ouderen zich gesteund voelen en waarin we samen zorgen voor elkaar en onze leefomgeving.

Wij geloven in de kracht van een samenleving die niet van bovenaf wordt opgelegd, maar van onderop groeit. Waar mensen elkaar ontmoeten in gezinnen, dorpen, kerken, verenigingen, sportclubs, bedrijven of coöperaties. Waar waarden als verantwoordelijkheid, solidariteit en rechtvaardigheid richting geven aan het dagelijks leven. Waar het algemeen belang vooropstaat, en waar we samen bouwen aan een toekomstbestendige gemeente.

Juist in een tijd van grote uitdagingen zoals woningnood, energietransitie en veranderingen in de zorg en landbouw kiezen wij voor een politiek van vertrouwen, samenwerking en verantwoordelijkheid. Het CDA wil investeren in sterke dorpen, betaalbare woningen, goede voorzieningen en duurzame ontwikkeling. Zodat jongeren hier hun toekomst kunnen opbouwen en ouderen zich gezien en gesteund weten.

Wij zijn een lokale partij, stevig geworteld in de dorpen van Het Hogeland. We geloven in een overheid die dichtbij is, luistert, ondersteunt en samenwerkt. Niet de regels, maar de mensen moeten centraal staan in het beleid.

Voor u liggen onze plannen voor de periode 2026–2030. Een verhaal vol ideeën, voorstellen en bouwstenen om Het Hogeland sterker, leefbaarder en toekomstbestendig te maken.

Dat doen we niet alleen. Bouwen aan de toekomst doen we samen!

Uw steun is onmisbaar om ons verhaal vorm te geven. Wij nodigen u van harte uit om met ons mee te denken en mee te doen.

Want een sterke gemeenschap begint bij u, bij jou!

Stem CDA Het Hogeland op 18 maart!

Top 5 CDA-prioriteiten

1. Sterke dorpen en gemeenschappen

We investeren in leefbaarheid, dorpshuizen, vrijwilligers, sportclubs en elk dorp verdient een plek om elkaar te ontmoeten. Basisvoorzieningen willen we zoveel mogelijk behouden in de dorpen waar het kan.

2. Wonen voor jong en oud

We bouwen betaalbare woningen voor starters, gezinnen en senioren. Ook maken we ruimte voor nieuwe woonvormen zoals knarrenhofjes, tiny houses en herbestemming van panden.

3. Zorg dichtbij

Huisartsen, apotheken en zorgvoorzieningen moeten bereikbaar blijven. We zetten in op preventie, goede jeugdzorg en ondersteuning voor mantelzorgers.

4. Economie en werk in de regio

We steunen lokale ondernemers, boeren en vissers. We stimuleren stageplaatsen, banen in de energietransitie en een goede balans tussen economie en leefbaarheid.

5. Duurzaam en bereikbaar Hogeland

Geen zonneparken op landbouwgrond en geen kerncentrale in de Eemshaven. Eerst energie besparen en daken vol zonnepanelen. Tegelijk investeren we in veilige wegen, goed OV en groene dorpen.

1. Een sterke samenleving.

Sterke dorpen als ruggengraat van de samenleving

CDA Het Hogeland gelooft in een samenleving waar iedereen zich thuis kan voelen, een eigen plek heeft, en verantwoordelijkheid draagt voor elkaar en de gemeenschap. Een samenleving waarin solidariteit, verbondenheid en omzien naar elkaar het uitgangspunt zijn.

De overheid ondersteunt mensen waar nodig, maar altijd met respect voor hun eigen kracht en verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheden liggen in de eerste plaats bij de mensen zelf en hun gemeenschappen. De gemeente springt bij waar dat nodig is, bijvoorbeeld als basisvoorzieningen zoals zorg, onderwijs en veiligheid in het geding komen, maar laat ruimte voor eigen initiatief en lokaal ondernemerschap.

Wij staan voor een bestuur dat naast de mensen staat, met aandacht en een luisterend oor voor wat er leeft in onze wijken en dorpen.

Leefbaarheid

- We geloven in de kracht van mensen. Initiatieven van inwoners om hun eigen dorp, wijk of straat mooier, veiliger of leefbaarder te maken verdienen ondersteuning. Daarvoor willen we de **dorpsbudgetten** behouden.
- Voor het CDA zijn vrijwilligers goud waard. Zij houden verenigingen draaiend en laten de samenleving bloeien. Wij zetten actief in op **vrijwilligersbeleid**, om zo het vele werk dat vrijwilligers doen te erkennen en ondersteunen. Bijvoorbeeld door verenigingen te helpen met het aanvragen van subsidies en verzekeringen.
- **Basisvoorzieningen** willen we zoveel mogelijk behouden in de dorpen waar het kan.
- We verlagen de **regeldruk voor evenementen**. We willen proactief meewerken met de organisaties en denken in mogelijkheden.

Dorpshuizen

- Het CDA wil **geld beschikbaar stellen (subsidie)** om dorpshuizen te helpen bij hun kosten en investeringen in bijvoorbeeld verduurzaming of groot onderhoud. Hiervoor reserveren we geld in de begroting.
- Voor dorpshuizen willen we **de OZB-aanslag compenseren** via een subsidieregeling.
- Dorpshuizen willen we stimuleren om te **verduurzamen**. De gemeente helpt daarbij en geeft advies.
- We willen **samenwerking** tussen dorpshuizen en andere organisaties en verenigingen bevorderen om zo de leefbaarheid in dorpen te vergroten.
- Alle dorpen verdienen een accommodatie met een **dorpshuisvoorziening** of thuishamer op maat, passend bij het dorp, waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten.

Sport

- We zetten ons in voor **betalbare sport** en zorgen dat kinderen uit gezinnen met een kleine beurs ook mee kunnen doen. We investeren in toegankelijke sportvoorzieningen. Iedereen moet kunnen meedoen, ongeacht leeftijd, inkomen of beperking.

- Sportclubs zijn het kloppend hart van veel dorpen. We willen een **sterk sportnetwerk** en stimuleren samenwerking tussen sportclubs, scholen, zorg en het sociaal domein.
- Meer **bewegen in de openbare ruimte**. We maken parken en pleinen geschikt voor sport en beweging, met bijvoorbeeld beweegtoestellen, wandelroutes en sportveldjes.
- **Veilige en duurzame sportaccommodaties**. We streven naar veilige, goed onderhouden en energiezuinige sportlocaties, in samenwerking met de sportverenigingen.

Onderwijs

- Samen met het onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en maatschappelijke partners zorgen we ervoor dat **elk kind een passende plek** in het onderwijs krijgt. Geen kind mag buiten de boot vallen.
- We willen **actief buitenspelen stimuleren** door basisschoolpleinen te verrijken tot een natuurlijke speelomgeving waar de thema's natuur, sport & bewegen, kunst & cultuur en gezondheid op een integrale manier in het ontwerp zijn verweven. Daarom willen we meedoen met de [Verrijkte schoolpleinen Groningen](#).
- Een meerjarig **integraal huisvestingsplan** is nodig om onze scholen modern en duurzaam te maken, klaar voor de toekomst. Ook willen we kijken waar we schoolgebouwen kunnen koppelen aan andere voorzieningen.
- We willen digitale vaardigheden bij inwoners stimuleren zodat iedereen goed mee kan doen.

Groenonderhoud

- Iedere inwoner van Het Hogeland verdient een groene leefomgeving. Wijken en straten worden waar het kan nog meer vergroend met oog voor biodiversiteit. We zorgen voor **schone straten en meer groen** in de wijken.
- **Begraafplaatsen** zijn voor onze inwoners erg belangrijk, daarom staat het onderhoud daarvan bij ons bovenaan.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor onderhoud. We willen **inwoners betrekken bij het groenbeheer**, bijvoorbeeld door het organiseren van groenprojecten of het stimuleren van burgerinitiatieven.
- Bermen langs wegen en fietspaden worden op een **natuurvriendelijke** manier onderhouden. Daarom wordt minder gemaaid, maar dat mag nooit ten koste gaan van de veiligheid. Het bestrijden van schadelijke planten blijft een belangrijk aandachtspunt.
- We stimuleren initiatieven zoals het **'tegeltwippen'** om zo minder verharding en meer groen in tuinen te krijgen en om geveltuintjes te creëren.

Veiligheid

- **Veiligheid voorop**. Iedereen moet zich veilig voelen op straat, in de buurt en thuis. We investeren in goede verlichting, toezicht en samenwerking met politie.
- De veiligheid voor de inwoners rond de Eemshaven moet beter geborgd worden. Met name voor het dorp **Oudeschip** moet de stapeling van risico's van bedrijven en windmolens beter in kaart worden gebracht. We willen dat er permanent gemeten wordt naar luchtkwaliteit en geluidsoverlast.

- We pakken **ondermijnende criminaliteit** integraal aan door goede samenwerking tussen politie, justitie en andere ketenpartners, onder regie van de burgemeester.
- Investeren in digitale veiligheid en het bestrijden van cybercrime vinden we belangrijk. Daarbij willen we de privacy van burgers bij digitale dienstverlening garanderen.
- We willen een **gemeentelijk noodplan** opstellen om als gemeente adequaat te kunnen reageren op rampen en noodsituaties. In zo'n plan staan de maatregelen, voorzieningen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente om de veiligheid van burgers te waarborgen tijdens een noodsituatie, maar ook wat inwoners zelf kunnen doen.

Gemeente ten dienste van de inwoner

- We willen dat de gemeente haar dienstverlening dichtbij de inwoners organiseert. Daarom willen we **informatiepunten en/of spreekuren** in meerdere dorpen organiseren waar de inwoner met vragen terecht kan.
- Als inwoner ben je voor veel zaken afhankelijk van de gemeente en heb je niet de vrijheid bij matige of slechte dienstverlening een gemeentehuis in een andere gemeente te kiezen. Daarom staat het CDA erop dat de **communicatie, bereikbaarheid en dienstverlening** vanuit het gemeentehuis naar onze inwoners maximaal moet zijn. En dat **de inwoner centraal staat!**
- Als inwoners **contact** zoeken met de gemeente moet dat op verschillende manieren kunnen. Dus zowel telefonisch, via email of een persoonlijke afspraak maken.
- Het CDA is (nog) niet overtuigd van de noodzaak van de bouw van een nieuw **gemeentehuis**. We zullen het proces zeer kritisch blijven volgen en toetsen
- Wij willen samen met de dorpen kijken naar een juiste bestemming van de **leegkomende gemeentehuizen**.
- Het CDA wil meer geld voor gemeenten vanuit Den Haag, maar daar heeft de gemeenteraad helaas geen invloed op. Wel kunnen we lokaal verstandige keuzes maken met de beperkte middelen die we hebben. Als er geld te kort komt, kijken we eerst waar de gemeente zelf kan bezuinigen. **Bezuinigingen mogen niet automatisch leiden tot lastenverhoging voor de inwoners en ondernemers.**
- Berichten en beleidsdocumenten moeten worden geschreven in **begrijpelijke taal** zodat ook inwoners goed kennis kunnen nemen van de informatie en mee kunnen praten.

2. Wonen voor elke generatie.

Iedereen verdient een passende en betaalbare plek om te wonen – jong én oud, starters én senioren. Onze gemeente moet een plek zijn waar mensen kunnen blijven wonen, ongeacht de levensfase waarin zij zich bevinden. Daarom zetten wij in op:

Betaalbare woningbouw

- Wij willen dat er voldoende betaalbare woningen komen voor jongeren, starters en gezinnen. Dit betekent gericht **bouwen naar behoefte**. Kleinschalige woonprojecten krijgen ook onze steun, zodat er niet alleen in de grote dorpen en nieuwbouwwijken gebouwd wordt, maar ook op maat in de kleinere kernen.
- Daarnaast maken we samen met de corporaties werk van voldoende (sociale) **huurwoningen** voor mensen met een smallere beurs.
- **Senioren** moeten in hun eigen dorp oud kunnen worden – met aangepaste woningen en (zorg)voorzieningen dichtbij.
- We stimuleren **circulair en modulair** bouwen; zo kunnen we ontwerpen laten aansluiten bij de behoeftes van toekomstige generaties.
- **De starterslening** en stimulerings- en verzilverlening willen we behouden en stimuleren.

Flexibele woonvormen

- De woonwensen veranderen en daar moet de gemeente op inspelen. We stimuleren **levensloopbestendig bouwen**, waarbij woningen geschikt zijn voor elke levensfase.
- Realiseren van 1 of meerdere **Living-Inn wooncomplexen**. Dit zijn nieuwe, innovatieve woonoplossingen voor alle generaties, jong en oud door elkaar. Gemeenschappen, waar actief naar elkaar wordt omgekeken. Waar wordt gezorgd voor elkaar, door de burens én door professionals.
- **Doorstroming willen we bevorderen** door vernieuwende woonvormen te bouwen zoals appartementen voor senioren, knarrenhofjes, tiny houses en gemeenschappelijk wonen.
- Terugkeer **bejaardenwoningen 2.0**, een eigentijds alternatief waarin zelfstandig wonen, gemeenschappelijkheid en zorg nabij hand in hand gaan.
- Leegstaande bedrijfspanden en boerderijen kunnen, waar mogelijk, een woonfunctie krijgen.
- Wij maken ruimte voor initiatieven van inwoners en geven ondersteuning aan kleinschalige en **flexibele woonprojecten** en we willen woningsplitsing mogelijk maken.

Erfgoed

- We willen sterk inzetten op **behoud van karakteristieke dorpsgezichten en erfgoed**, zoals monumenten en historische plekken. Het geeft een gemeente een eigen gezicht en draagt bij aan de unieke identiteit van het gebied.
- Een **gemeentelijke visie op erfgoed** en beschermde monumenten is belangrijk. We willen de erfgoedverenigingen en historische verenigingen hierin laten meedenken en participeren.
- **Investeren** in erfgoed kan leiden tot meer toerisme en recreatie, en kan herbestemming van monumentale panden stimuleren.
- Eigenaren van historische panden willen we helpen met **verduurzaming**.

3. Gezond leven, samen zorgen.

CDA Het Hogeland staat voor een samenleving waarin we naar elkaar omzien, niemand laten vallen en preventie net zo belangrijk vinden als behandeling. De vergrijzing neemt toe en daarmee ook de zorg. Ouderen willen graag zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen in hun eigen dorp.

Goede zorg is een fundament van een sterke samenleving. In een uitgestrekte gemeente als Het Hogeland, met een vergrijzende bevolking en soms grote afstanden tot voorzieningen, is het essentieel dat zorg dichtbij, menselijk en toekomstbestendig is georganiseerd.

Als CDA Het Hogeland blijven we ons inzetten voor een zorgzame gemeente, waarin jong en oud zich gezien, gesteund en veilig voelt.

Gezondheidszorg

- We willen ons **sterk maken voor het behoud** van huisartspraktijken, apotheken, thuiszorg en andere zorgverleners in de gemeente.
- Gezond oud worden begint bij bezig zijn. We stimuleren initiatieven voor **fysieke en sociale activiteiten in de dorpen**. Organiseren van ontmoeting en activiteit zijn actief onderdeel van ouderenzorg.
- Voorkomen is beter dan genezen. **Preventie** staat centraal in de zorg van morgen, met extra aandacht voor kinderen en jongeren. We investeren in sport en bewegen, en geven scholen middelen om **gezond eten** te stimuleren via schoolmaaltijden. <https://schoolmaaltijden.nl/>
- Het CDA wil **mantelzorgers structureel ondersteunen**, met goede respijtzorg, duidelijke informatie en een luisterend oor. Ook verenigingen en kerken spelen vaak een rol in het sociale netwerk van zorg en ondersteuning. Hun bijdrage verdient erkenning en ruimte.
- We willen meer **samenwerking** tussen zorg, welzijn, onderwijs en gemeente, gericht op de mens.

Jeugdzorg

- Het dossier jeugdzorg wordt steeds complexer. Er moet meer worden ingezet op **preventie**. Als een 15/16 jarige beter af is met werk in de 'buitenlucht' i.p.v. school zou dat gemakkelijker gerealiseerd moeten kunnen worden. Werken en leren in de praktijk is de toekomst.
- Voor jongeren is **mentale gezondheid** een groeiend aandachtspunt. Het CDA pleit voor meer laagdrempelige ondersteuning op scholen en in de wijk. Jongeren moeten niet maanden hoeven te wachten op hulp.
- We willen inzetten op langdurige contracten met een beperkt aantal **jeugdzorgaanbieders**. Alleen met langdurige contracten kunnen we als gemeente werken aan vertrouwen en samen bouwen aan een betere jeugdzorg.
- We vinden laagdrempelige, **gezinsgerichte aanpak** belangrijk waarbij er zowel hulp voor kinderen wordt geboden, als hulp voor ouders.
- We willen voorkomen dat jongeren in de jeugdzorg tussen wal en schip vallen wanneer ze **18 jaar worden**. Deze jongeren moeten een beroep kunnen doen op verlengde jeugdzorg.

Vluchtelingenopvang

- Wij zijn van mening dat gemeenten **solidariteit** moeten tonen en naar vermogen bijdragen aan de asielopvang en de huisvesting van statushouders. Dit is onze morele plicht.
- Wij willen de mogelijkheden onderzoeken voor **permanente asielopvang** in onze gemeente. Dat doen wij in gezamenlijkheid met de inwoners om draagvlak te creëren. Daarbij gaan we uit van een maximum van 250 plekken (volgens de spreidingswet) verspreid over meerdere dorpen.
- Ook blijven wij goede en menswaardige opvang bieden aan vluchtelingen vanuit **Oekraïne**, binnen de mogelijkheden die we als gemeente hebben.
- Meedoen is belangrijk, ook voor vluchtelingen. Als zij kunnen bijdragen aan de lokale samenleving via **passend werk** is dat goed voor het integratieproces en het leren van de taal.

4. Economie en werkgelegenheid

CDA Het Hogeland is ervan overtuigd dat een sterke economie een samenleving mogelijk maakt waarin iedereen een kans krijgt om zich te ontwikkelen. Wij zijn trots op onze lokale MKB'ers, familiebedrijven en ZZP'ers. Bedrijven moeten de ruimte krijgen om te kunnen ondernemen en te groeien, daarom willen wij belemmeringen en knellende regels wegnemen. Er dient een goed vestigingsklimaat te zijn voor startende ondernemers. Voor een gemeente als Het Hogeland, met zowel agrarisch gebied als strategische havens zoals de Eemshaven en Lauwersoog, is er veel potentie om economische groei te koppelen aan werkgelegenheid, duurzaamheid en leefbaarheid. Toerisme en recreatie zijn onlosmakelijk verbonden met de rijke cultuur van ons gebied. Recreatie kan niet alleen worden gezien als een bijkomende bedrijvigheid maar moet een belangrijke pijler zijn van de Hogelandster economie en daarom vanuit de gemeente gestimuleerd en gefaciliteerd worden.

Ondernemers en bedrijventerreinen

- Het CDA wil toekomstbestendige en **duurzame bedrijventerreinen**. Niet alleen bij de grote dorpen maar ook bij de kleinere kernen waar de vraag groot is.
- Wij stimuleren ondernemers op de bestaande bedrijventerreinen om in gezamenlijkheid te **vergroenen** en de omgeving klimaatbestendig te maken. Dat kan bv door warmte te delen, groene gevels, zonnepanelen op daken en biodiverse groenstroken.
- Bedrijventerreinen moeten **goed bereikbaar** zijn, ook met openbaar vervoer.
- Lokale ondernemers zorgen voor banen en levendigheid. We bieden ruimte en **ondersteuning bij groei en innovatie** en we nemen knellende regels zoveel mogelijk weg.
- **Het ondernemersfonds** heeft zich de afgelopen jaren goed bewezen, daarom willen we dit behouden.
- Het CDA wil **actief economisch beleid**. We stimuleren bedrijven en instellingen om zich in onze gemeente te vestigen of uit te breiden. Zo houden we **banen dichtbij huis**. Werkgelegenheid is van belang voor het behouden en creëren van brede welvaart.
- Het **ondernemersloket** is de verbindende factor tussen de gemeente en (startende) ondernemers.

Stimuleren werkgelegenheid

- **Werk en opleiding in de regio**. We brengen ondernemers, scholen en overheden bij elkaar om meer stageplaatsen, leerwerkplekken en omscholings-trajecten mogelijk te maken. Jongeren moeten hier een opleiding kunnen volgen én blijven werken.
- We hebben speciale aandacht voor **praktisch opgeleiden**. We waarderen vakmensen en zorgen voor voldoende mbo-opleidingen en doorgroeimogelijkheden in de regio.
- **Banen door de energietransitie**. De overgang naar duurzame energie moet ook werk opleveren voor inwoners. Denk aan installatie, techniek, onderhoud en bouw.

- Iedereen doet ertoe. We werken samen met ondernemers en bieden extra begeleiding bij **maatwerkbanen** waar nodig.
- **Goede bereikbaarheid** voor werk en scholing. Openbaar vervoer en veilige fietsroutes zijn essentieel om mensen op hun werk of opleiding te krijgen.

Landbouw en Visserij

Wij willen een **toekomst voor onze boeren**; sterk, eerlijk en duurzaam. We zetten ons in voor het behoud van familiebedrijven met een toekomst voor de nieuwe generatie. Zowel in de landbouw als in de visserij staan we voor een groot aantal uitdagingen. De beide sectoren spelen een belangrijke functie in het produceren van veilig en voldoende voedsel voor ons, wat gezien de geopolitieke ontwikkelingen steeds belangrijker wordt. Daarnaast zijn onze boeren ook de beheerders van ons buitengebied. We werken daarom als CDA aan een landbouw en visserij die economisch houdbaar is, ecologisch verantwoord en maatschappelijk verbonden.

De visserij is onlosmakelijk verbonden met Het Hogeland. Generaties vissers hebben niet alleen werk en welvaart gebracht, maar ook een unieke cultuur en traditie die onze kustgemeente kleur geeft. Wij staan pal voor een eerlijke en duurzame visserij, waarin vissers de ruimte krijgen om hun vakmanschap door te geven en onze dorpen vitaal te houden. De vissers verdienen een toekomst, en die toekomst willen wij samen met hen veiligstellen.

- Hoewel veel aspecten van **de visserij** onder nationaal of Europees beleid vallen, ondersteunen wij onze vissers en hun gezinnen volledig zodat zij hun beroep kunnen uitoefenen en daarmee een essentiële bijdrage blijven leveren aan de voedselvoorziening.
- Wij willen goede **netwerkverbindingen** (internet/glasvezel) in het buitengebied. Dit is cruciaal voor digitale toepassingen op agrarische bedrijven.
- Vergunningen voor PAS-melders moeten worden geregeld.
- We ondersteunen boeren die willen **verduurzamen**, bijvoorbeeld met zonnepanelen op daken, kringlooplandbouw of natuur-inclusieve technieken. Daarnaast willen we het onder voorwaarden mogelijk maken dat boeren een windmolen met een ashoogte tot 20 meter kunnen plaatsen in het buitengebied.
- We staan pal voor boeren bij **aardbevingsschade**, stikstofregels en andere landelijke opgaven. De overheid moet duidelijk en betrouwbaar zijn, geen bron van onzekerheid.
- Boeren spelen een sleutelrol in het **onderhoud van ons unieke landschap**, waarbij biodiversiteit een grote rol speelt. En we willen stimuleren dat boeren ook hun eigen erf vergroenen.
- **Geen zonneparken op landbouwgrond**. Zonne-energie hoort op daken, bedrijventerreinen en andere geschikte locaties.
- **Mono mestvergisters** willen we onder voorwaarden mogelijk maken.
- Het CDA wil aandacht voor het **landbouwverkeer**, waar mogelijk om de dorpen heen.

Havens

- **Eemshaven** als motor voor economische groei. De Eemshaven is belangrijk voor energie, industrie en werkgelegenheid. We benutten de kansen voor duurzame energie en circulaire economie, mét oog voor de omgeving.
- De **veerdienst** Eemshaven-Borkum is van groot belang en we zien daarin ook mogelijkheden voor de toekomst; bv verbinding Eemshaven-Noorwegen.
- Met de ontwikkeling van de **Oostpolder**, groeit de Eemshaven en dat brengt veel werkgelegenheid met zich mee. Maar de ontwikkeling van de Oostpolder mag niet ten koste gaan van de **leefbaarheid in de aanliggende woonkernen**. Het CDA wil hier zorgvuldig mee omgaan en ruimschoots compenserende maatregelen instellen.
- **Lauwersoog** is vooral visserijhaven maar dient ook als basis voor offshore- en scheepsbouwactiviteiten. We investeren in Lauwersoog als vissershaven én toegangspoort tot het Werelderfgoed Waddenzee. Innovatie, duurzaamheid en toerisme gaan hier hand in hand. Ook hier is de veerdienst van groot belang.
- **Zoutkamp** heeft een functie als visserijhaven en heeft daarnaast een hoog toeristisch gehalte.
- **Noordpolderzijl** is een unieke haven en plek met een recreatieve en toeristische functie. Het is een begrip welke we als gemeente dienen te koesteren.

Toerisme en cultuur als economische kans

- Er is **brede promotie** nodig om de kracht van het gebied uit te dragen. Het Hogeland heeft goud in handen, laten we dat met trots en visie verder ontwikkelen. Toerisme moet een duidelijke plaats krijgen in de economie van Het Hogeland.
- **Recreatie in eigen omgeving** willen we stimuleren. We investeren in wandel- en fietsroutes, waterrecreatie, natuurgebieden en speelplekken.
- We benutten de kansen van **Lauwersmeergebied** als vertrekpunt voor toerisme en natuurbeleving, met respect voor het unieke karakter van het **Waddenzee Werelderfgoed**.
- Cultuur, tradities en het verenigingsleven vormen de basis van onze samenleving en versterken de onderlinge verbondenheid. Wij willen cultuur en musea **toegankelijk maken** voor elke inwoner, bijvoorbeeld via het onderwijs en betaalbare muzieklessen. Kinderen en jongeren maken op school en daarbuiten kennis met muziek, theater en kunst.
- We werken samen met culturele instellingen en historische verenigingen in de regio om elkaar te versterken en meer aanbod mogelijk te maken, ook buiten de stad. We zijn **trots op onze musea** en waarderen dat met structurele subsidies.
- Dorpsfeesten, festivals en culturele initiatieven krijgen de ruimte. De gemeente **denkt mee in mogelijkheden**, niet in bezwaren.
- Ook willen we initiatieven stimuleren ter bevordering van de **streektaal**.

5. Bereikbaarheid

In Het Hogeland zijn de afstanden groot, maar de betrokkenheid is dichtbij. Daarom zetten wij ons in voor een gemeente waarin alle inwoners goed bereikbaar zijn – of je nu in een groot dorp woont of aan het einde van een landweg. Bereikbaarheid is geen luxe, maar een basisvoorwaarde voor goed wonen, werken, leren en zorgen. Voorzieningen, werk, onderwijs en zorg moeten bereikbaar zijn met de auto, fiets én het openbaar vervoer. Daarbij is er speciale aandacht voor de verbinding Bedum-Winsum en ook de verbinding richting het Marne gebied.

Een goede bereikbaarheid van de dorpen onderling komt de leefbaarheid ten goede en stimuleert de economie op het platteland.

Veilige wegen en goed onderhoud

- We blijven stevig aan tafel bij de provincie en het Rijk om op te komen voor de **bereikbaarheid van Noord-Groningen**. Samen houden we Het Hogeland verbonden, leefbaar en in beweging.
- Een **verdubbeling van de Eemshavenweg N46** ziet CDA Het Hogeland als een oplossing voor de steeds groeiende ontwikkelingen in de Eemshaven en Oostpolder.
- We verbeteren gevaarlijke kruispunten en zorgen voor **veilige oversteekplaatsen**, vooral bij scholen en zorglocaties.
- We willen een oplossing voor de knelpunten in de verkeerssituatie in **Onderdendam**. We zijn voorstander van een rondweg om Onderdendam, zodat een goede verbinding ontstaat tussen Bedum en Winsum.
- De **wijk Ter Laan** in Bedum ook ontsluiten via de nieuwe Melkweg.
- Bij herontwikkelingen van dorpscentra willen we goed kijken naar de verkeerssituatie en het parkeren. Zoals bijvoorbeeld in Uithuizen; wij zijn voorstander van een **autovrije Blink** zodat het centrum van Uithuizen weer het domein van de voetganger en de fietser wordt.
- We investeren in veilige en **goed onderhouden brede fietspaden** tussen dorpen en richting voorzieningen. Zo maken we het makkelijker én veiliger om de fiets te pakken naar school, werk of sport.
- Iedere inwoner moet mee kunnen doen. Daarom zorgen we dat gebouwen, dorpshuizen, bushaltes en trottoirs **veilig en toegankelijk** zijn, ook voor mensen met een beperking.
- We zorgen voor voldoende **laadpalen**, ook in kleinere kernen, zodat elektrisch rijden aantrekkelijker wordt en laden dichtbij is.

Openbaar vervoer

- We blijven ons inzetten voor **goed en betaalbaar openbaar vervoer**. Buslijnen en treinverbindingen zijn van levensbelang voor dorpen, scholieren, ouderen en mensen zonder auto. We zetten ons in voor behoud en uitbreiding van buslijnen en treinverbindingen, zoals het **traject Bedum-Winsum**.
- Goede en bereikbare OV-verbindingen moeten ook een voorwaarde zijn voor de bouw van nieuwe wijken. Ontsluiting geldt niet alleen voor de auto maar ook voor OV en fiets.
- Voor dorpen waar vast OV niet haalbaar is, stimuleren we **dorpsvervoer, buurtbussen en deelauto's**.
- De **Meedoen Pas** voor mensen met een laag inkomen willen we behouden. Daarmee kan gratis gereisd worden met het OV in de provincie Groningen.

6. Energie, duurzaamheid en milieu

CDA Het Hogeland zet zich in voor een energietransitie die recht doet aan de belangen van inwoners, het landschap en de verantwoordelijkheid richting toekomstige generaties. De energietransitie is niet alleen een technisch vraagstuk, maar vooral ook een sociale en ruimtelijke opgave. Wij willen een aanpak die breed gedragen wordt, toekomstbestendig is en niemand buitensluit. Dat doen we samen: met oog voor het landschap, met respect voor de belangen van onze inwoners en door gebruik te maken van de kracht van lokale samenwerking. Daarbij staan eerlijkheid, haalbaarheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid centraal. De lusten en lasten moeten in balans zijn.

Te vaak ervaren inwoners dat de energietransitie over hen heen rolt: windmolens en zonneparken verschijnen zonder voldoende draagvlak, terwijl de opbrengsten elders terecht komen. Ons open landschap is waardevol en verdient zorgvuldige afwegingen. Bovendien geldt: de goedkoopste en schoonste energie is de energie die we niet gebruiken. Daarom wil CDA Het Hogeland dat energiebesparing een stevig fundament vormt onder het gemeentelijk beleid.

Energietransitie

- **Lusten en lasten in balans.** Nieuwe energieprojecten moeten een ruim lokaal eigendom hebben, zodat dorpen, coöperaties en inwoners profiteren van de opbrengsten van zon en wind.
- **Zonnedaken vóór zonnenvelden.** Eerst benutten we de daken van woningen, bedrijven, agrarische schuren en maatschappelijke gebouwen.
- Steun voor **lokale initiatieven.** Energiecoöperaties, buurtinitiatieven en collectieve inkoopacties verdienen actieve steun van de gemeente: financieel, organisatorisch en beleidsmatig.
- **Maatwerk in de dorpen.** Samen met inwoners zoeken naar haalbare oplossingen in de energietransitie, zoals hybride warmtepompen en collectieve warmtenetten.
- Oplossen van knelpunten in het **energienet.** De gemeente moet actief lobbyen bij netbeheerders en de provincie om te zorgen voor voldoende netcapaciteit.
- Innovatie en energieopslag stimuleren. We zetten in op opslag op zowel wijk- als huishoudniveau, en stimuleren slimme sturing en lokale energiemarkten.
- **Iedereen kan meedoen.** Met subsidies, energiecoaches en onafhankelijke informatie helpen we inwoners bij verduurzaming, zodat ook mensen met een kleinere beurs kunnen deelnemen.

Milieu, klimaat en duurzaamheid

- Afval scheiden en hergebruiken. We blijven inzetten op **afvalscheiding en hergebruik.** De kosten moeten eerlijk verdeeld worden, zonder onnodige lasten voor inwoners, en met oog voor afvalpreventie.
- **Minder zwerfafval.** Door voldoende openbare vuilnisbakken te plaatsen en inwoners bewust te maken, willen we zwerfafval effectief tegengaan.
- **Klimaatbestendige dorpen en wijken.** We zorgen voor goede waterafvoer, groene pleinen, hittebestendige woonwijken en extra waterberging in straten. Ook stimuleren we de aanleg van groene daken.

- Wij willen stimuleren om grijswatersystemen te integreren in bestaande en nieuwe woningen. Bijvoorbeeld hergebruik van hemelwater voor het doorspoelen van het toilet.
- **Inwoners en bedrijven ondersteunen** met maatregelen zoals korting op regentonnen en subsidies voor vergroening rond bedrijven en bedrijventerreinen helpen we inwoners en ondernemers hun omgeving klimaatbestendig te maken.
- **Duidelijke communicatie.** We brengen informatie over klimaatadaptatie beter onder de aandacht en maken de website Duurzaam-Hogeland.nl zichtbaarder en gebruiksvriendelijker.

7. Nij Begun en versterking

Waar staan wij voor

Het Nationaal Programma Groningen (NPG) en het bijbehorende programma Nij Begun bieden een unieke kans om onze regio écht te versterken; economisch, sociaal en mentaal. Als CDA Het Hogeland pleiten we niet alleen voor herstel, maar ook voor perspectief.

Investeren in vertrouwen en in de toekomst

- Het **geld moet in de regio blijven**. Wij waken ervoor dat NPG-gelden weglekken naar externe bureaus of Randstedelijke plannen. Het geld is van en voor de inwoners van het aardbevingsgebied.
- Wij willen dat inwoners zélf invloed hebben op plannen. **Geen top-down beleid**, maar luisteren naar ideeën uit dorpen en buurten.
- We kiezen voor grote, blijvende verbeteringen. Dus liever geld voor **structurele versterking** dan losse, versnipperde projectjes.
- **Samen bouwen aan een Nij Begun**. We sluiten aan bij de doelen van Nij Begun, maar geven daar lokaal invulling aan. Met de mensen in Het Hogeland, voor Het Hogeland.
- We zetten in op **kansengelijkheid** voor opgroeiende kinderen. Het geld van Nij Begun moet worden besteed aan goede scholen, jeugdvoorzieningen, gezonde leefstijl en ondersteuning voor gezinnen die het nodig hebben.
- We investeren **extra in leefbaarheid**: woningen, zorg, sport, cultuur en ontmoeting in álle dorpen. Ieder dorp verdient een toekomst.
- **Lokale economie willen we versterken**. We gebruiken NPG-gelden om ondernemers te helpen groeien, banen te creëren en de streek aantrekkelijk te maken voor jongeren en starters.

Versterking

- De aardbevingen in Groningen en de schade aan woningen zorgen voor veel stress bij onze inwoners. Het versterkingsprogramma is ingrijpend. Wijken veranderen door sloop en nieuwbouw. Dat doet iets met de **sociale verbondenheid in buurten en tussen mensen**.
- Onderzoek laat zien dat deze situatie stress en **gezondheidsproblemen** veroorzaakt. Wij vinden dat het Rijk hier verantwoordelijkheid voor moet nemen en ruimhartig moet compenseren.
- De **afhandeling van schade** ligt niet bij de gemeente, maar wij blijven erop aandringen dat de betrokken instanties dit snel, goed en eerlijk doen. Wij blijven aandacht vragen voor een snelle, menselijke en rechtvaardige afhandeling van schade én een zorgvuldig versterkingsprogramma.

